ראדאם! קירצליך הויבט־אָן דאָס „ראַדאָמער־קעלצער לעבען" ערשיינען אלס טאג־צייטונג אין גרויסען פאָרמאַט. אויספירליכע פרטים אין די קומענדע מודעות. קעל ץ!

Radomer-Kielcer Leben

43 (233)

Radom ראדאָם פרייטאג

9 listopada 1928. כ"ו חשון תרפ"ט.

פרייז 25 גראָשען.

ראַדאָמער־קעלצער לעבען

Z intencji zaślubin
p. **Cheli Wajsmanówny**
z p. **W. Bankierem**
harmonji dusz i wiecznego zadowolenia życzą

Ch. Zomer
A. Bongart
A. Rozenkranc.

NAJTRWALSZE-NAJELEGANTSZE
ŚNIEGOWCE i KALOSZE

ZNAK 1924 B.I.R.Co. RIGA. QUADRAT FABR.

MARKI „QUADRAT" RYGA.

DO NABYCIA WSZĘDZIE.

Wyroby „QUADRAT" nagrodzone zostały:
MEDALEM ZŁOTYM w Wilnie w roku 1928.
MEDALEM ZŁOTYM w Sofii (Bułgarja) w roku 1928.
NAJWYŻSZEM ODZNACZENIEM „GRAND PRIX" w Rydze w r. 1928.
Przedstawiciel Z. TUWIM, Warszawa, Leszno 12, Tel. 61-04.

בעקאַנטמאַכונג.

מיר האָבען דעם כבוד בעקאַנט צו מאַכען דאָס דעם 6־טען ד. ח. האָט אנגעהויבען קורסירען
א לוקסוס־אויטאבוס **שוויאַטאָוויד**
— אויף דער ליניע —

ראדאם—ווארשא
ווארשא—ראדאם

דורך ביאַלאָבזשיג — גריצע

אָפּפאָהר:

פון ווארשא 6 אזייגער	פון ראַדאם 9 פריה
אויף מאַגיעווסקי גאס 2	אויף דלוגא 1
ביי מארשאַלקאָווסקאַ	ביים האָטעל פּראַנצויסקי

דער אָפּפאָהר אין פּינקטליך נישט קוקענדיג אויף דער צאהל פּאַסאַזשירען

קאָנקורענץ־פּרייזען 7 זל.

דער אויטא איז איינגעאָרדנט בעקוועם און מיט קאָמפאָרט
פערקויף פון בילעטען „האָטעל פראַנצויסקי" דלוגא 1

מיט אכטונג

אויטאָ־געזעלשאַפט „שוויאַטאָוויד"

Lek.-Dent. S. GRAJEWSKA

Leczenie i usuwanie zębów bez bólu.
ZĘBY sztuczne wszelkich systemów w złocie, platynie i kauczuku wykonane przez technika dentystycznego **E. WAKSZLAKA**
RADOM, Rwańska 23.

Gabinet Lekarsko-Dentystyczny przy ul. Skaryszewskiej 15 przeprowadził się na ul. Warszawską 9/11.

LEKARZ DENTYSTA
R. BANKIERÓWNA

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאַנט דאָס ג. פובליקום אין ראדאָם, דאָס מיר האָבען איבערגעגעבען די גענעראַל־פערטרעטונג אויף דער קעלצער וואָיעוואודזשטווע מיט א פאַבריקס־סקלאַד אין ראדאָם
דעם ה' **י. זילבער** ראדאָם, דלוגא 5.
נאָך בעשטעלונגען ביטע זיך צו ווענדען לויט דעם אויבענדערמאָנטען אדרעס.
פּינקטליכע ערלעדיגונג. — גוטע בעהאנדלונג, ווי אויך שטענדיג פרישע וואארע אייפ'ן לאגער.

מיט אכטונג

אקציאָן געזעלשאַפט פאר מארגארין־פאַבריקאַציאָן, דאנציג
„AMADA"

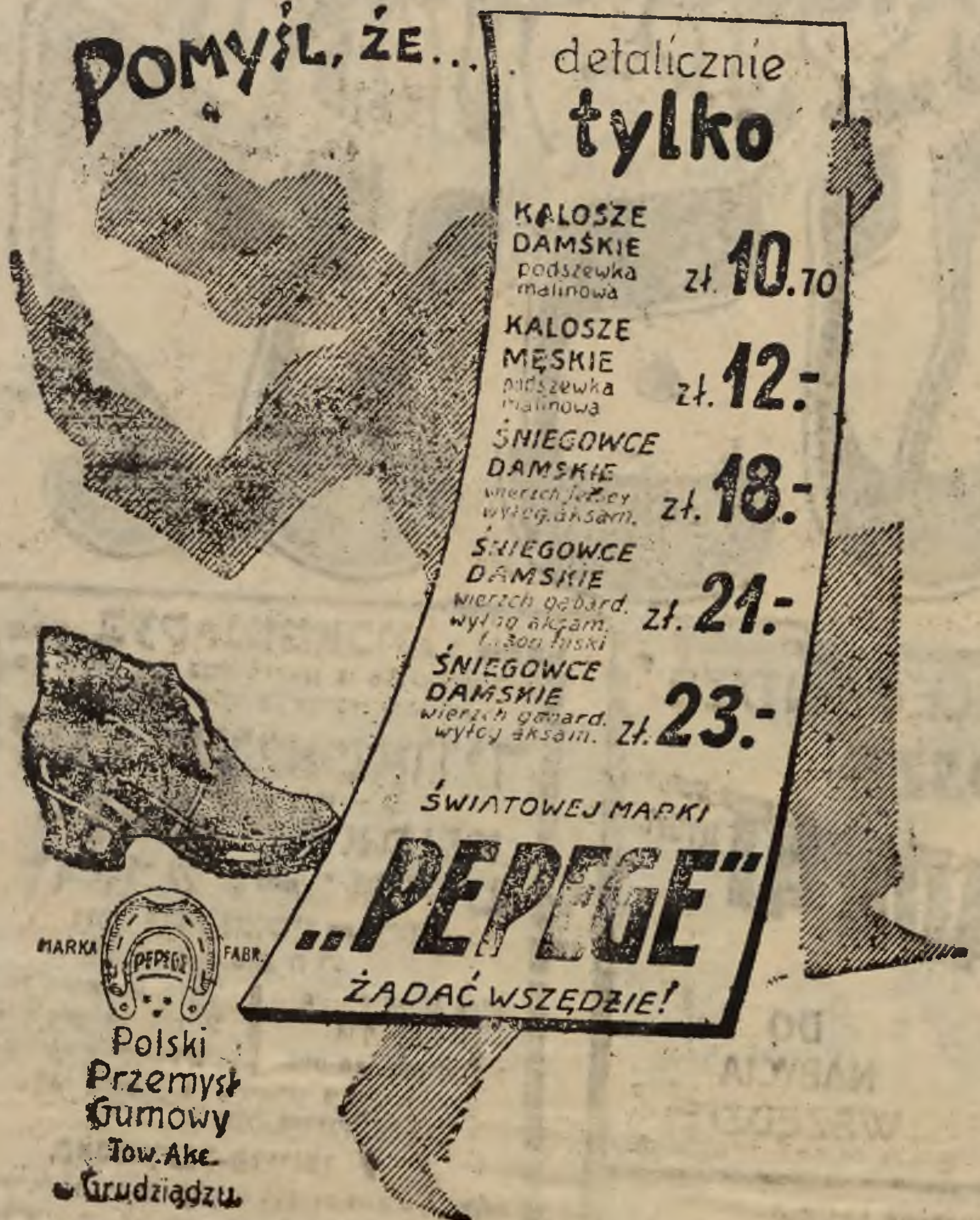

Z intencji zaręczyn siostry
Poli Zeligierówny Radom
z p. Maurycym Zylberbergiem Warszawa
życzą wiele szczęścia i harmonji dusz.
Marek z żoną
Lublin.

אונזערע בעסטע פריינד ה׳ קאפל זעליגער עט פרוי
צו די פארלאבונג פון זייער ליבע טאכטער
פאלא מיט ה׳ אברהם זילבערבערג פון וואַרשע
ווינשען מיר די עלטערן פיל נחת און דעם פארלאבטען פאָרל
פיעל גליק און זייער גאנצן לעבענס-וועג.
גיטמאן קאַבעראָוואס עט פרוי.

Z intencji zaślubin
panny *H. Wajsmanówny*
z panem *W. Bankierem*
Serdeczne życzenia zasyłają
Samuelostwo
SILBERSTEIN

א געזיכערט לעבען
Kursy samochodowe
H. PRYLIŃSKIEGO
Warszawa, Aleje Jerozolimskie 27
לערן אויטאָס מיט דאָפּלטער פירונג
וועלט-פאַטענט.
פערלייכטערט און איילט צו די לערע.
גיכער און גרונטיגער אויסלערנען.
אפּיסקע און דירה פאר פרעמדע
פראָפעסיאָנעלע און דזשענטעלמען פאר-רעכס.
א פאַסטען ווערט גאַזיכערט.

הננו מביאים בזה את ברכתנו החמה ברכת מז״ט
לבננו ואחינו היקר
יהודא צוקר לארושיו עם בחירת לבו
העלמה **חוה שמדרה**
יהי עתידם מאושר ודרכם סוגה בשושנים
הוריו, אחיו ואחותו

יהודה צוקר חיה שמדרה
מאורשים
רדום, מרחשון תרפ״ט

צו דער פארלאבונג
פון פרל. **הוה שמעדרא**
מיט ה׳ **לייביל צוקער**
ווינשט א גליקליכע צוקונפט
ברכה און וואלף מאיר נייפעלד

עפנטליכע ערקלערונג.

אין שייכות מיט׳ן ערשינענעם אין ויינער צייט — פראָטעסט אין „ראַדאמער-קעלצער לעבען" נומ. 38/228 געגען ה׳ יחיאל פרענקעל, אין וועלכען עס געפינען זיך אונזערע אונטערשריפטען, ערקלערען מיר, אז דער אויסדריק מסירה א. ד. ג. זענען דורך פערזענליכע דורכנעלאָזט געוואָרען, וואָס מיר פעדויערן און מיר בעסערן אויס פאָלגענדעס: ביים אונטערשרייבען דעם פראָטעסט דעם ה׳ מילמאַן, איז אונזער אויסדריקליכער כונה געווען צו פראָטעסטירען געגען דער דערהייטערונג פון זיין פאָסטען אונזער געוועזענעם העברעאישען לעהרער, ה׳ מילמאַן, (פון דער גימ. „פשיאטשול וויעדזי") — אבער קיינמאָהל ניט וואָלטען מיר מכבים געווען אויף אזא אונטאלערירבארען אויסדריק ווי מסירה. און וואָס מיר האבען לחלוטין קיין שום אהנונג ניט און איז נאָר ענטשטאנען צוליעב דער סבה פון א טעות.

חיים פרידמאַן, יחיאל דב גאַרפינקעל,
דוב שטיינבאַך, רעגינאַ קארמאַן, פנחס קארמן.

ערקלערונג.

צוליב דעם עפענטליכען „פראָטעסט", וואס איז געווען אָבגעדרוקט אין „ראדאמער-קעלצער לעבען" נומ. 38/228 געגען ה׳ יחיאל פרענקעל אין ענין פון לעהרער ה׳ מילמאן, ערקלער איך, אז מיין אונטערשריפט אויף דעם פראָטעסט האָב איך געגעבען אויסצודרוקען סימפּאַטיע און זיין יעצטיגען לאגע, ה׳ מילמאן׳ען. (איך בעמערק דאס איך האָב נאר אונטערגעשריבען קאנדידאט-מעדיצין נישט ווי ס׳איז געווען אונטערגעשריבען — דאקטאר). איך בעדויער וואס דער פראָטעסט איז צוזאמענגעשטעלט געוואָרען אין אַשטארק בעליידיגענדען פאָרם לגבי דעם פערזאָהן פון ה׳ פרענקעל, וועלכען איך שעץ אלס פרעזעס פון גימנאזיע און פון קהל-ראַט. איך בעט ענטשולדיגונג ביים ה׳ יחיאל פרענקעל פאר דעם בעליידיגונג, אונטער וועלכער עס פיגורירט מיין אונטערשריפט צוליב אַמיספערשטענדניש.

קאנדידאט-מעדיצין משה ווערטהיים

וואהלען צו דער קראַנקען-קאַסע.

דאָס אַרטיקעל אין שייכות מיט די בעפאָרשטעהענדע וואהלען צו דער קראַנקען-קאַסע, האָבען מיר בעקומען צוגעשיקט פון א לעזער. ס'וואָלט געוואונשען געווען, אז די פאָרשטעהער פון די היגע יודישע אַרבייטער-פּאַרטייען זאָלען זיך אַרויסזאָגען, צו דער פערשטענדיגונג'ס-פּראָיעקט, וואָס ווערט דורכגעפיהרט אין אַרטיקעל, האָט א רעאַל-פּאָזיטיווען יסוד און צי ס'איז בכלל דאָ א מעגליכקייט פאַר אַזאַ פאַראייניגונג.

רעד.

די גאַנצקייט פון דער אידישער רעפּרעזענטאַנץ אין די עפענטליכע אינסטיטוציעס איז א פּראָבלעם, וועלכער ברויך ווערען שטרענג אָפּגעהיטען. אָבער ס'בלייבט נור בלויז צו בעדויערן, וואָס אי דער בירגערליכער אידישער טייל בעפעלקערונג, אי די אַרבייטענדע, פיהלען הן פון לינקס הן פון רעכטס — נישט פון קלאַסען-שטאַנדפּונקט — די שטענדיגע גרינגשעצונג אין טעגליכען לעבען. נאָך מעהר, שוין אָפיציעל, פיהלען די אידישע רעפּרעזענטאַנטען. אין די מאַסען-געבענדע אינסטיטוציעס ווי סיים, שטאָדט-ראַטען א. ד. גל. ווערען אפילו בעהאַנדעלט פּראַגען אַזעלכע, וואָס זענען שוין נוגע דירעקט דעם אידישען אַרבייטער קלאַס, דאַן עגזיסטירט שוין נישט פאַר דעם נישט-אידישען רעפּרעזענטאַנט פון דעם לינקסטען לאַגער די קלאַסען-פּראַגע און געהט געגען איהם. אַזוי איז שוין זיין פּסיכאָלאָגיע, אָדער ער איז אַליין ביי זיינע לינקסטע איבערצייגונגען אַנטיסעמיטיש געשטימט, אָבער מ'וועט פון איהם הערען א פערענטפער, אז ער מוז בעפרידיגען די מאַסע.

ביישפּילען איז איבעריג. טאָג-איין טאָג-אויס ברענגט אונז די פּרעסע אַזעלכע ידיעות. דאָס אַליין קאָן אונז ברענגען צו דער מסקנא, אַז לגבי אונז אידען עגזיסטירט נישט קיין קלאַסען-פּראַגע. נור ס'איז אַ שאַרפער אַנטאַגאָניזם און געגען דעם ברויכט זיך שטעלען א איינהייטליכער פראָנט פון אַלע שיכטען און שטאַנדען.

דאָס פיהלט יעדער אידישער יחיד, יעדער אָפּציעלער פּאַרטיי-מאַן צו יעדער צייט ווען ס'איז רייף די פראַגע, וועגען שאַפען א איינהייטליכען וואהל-פראָנט, בכדי צו שטאַרקען די שאַנסען צו האָבען אַ געהעריגע רעפּרעזענטאַנץ. ביי דעם געזונדסטען פערשטאַנד און ביי דער שטאַרקסטער נויטיגקייט פון לעבען לאָזט זיך אַלע מאָל אויס א פיאַסקאָ. יעדע פּאַרטיי, האָט אַלץ מורא פאַר'ן: „מה יאמרו הבריות". אָט האָט די פּאַרטיי איהר פּראָגראַם, וועלכע איז א ענטגעגענזעצונג צו דער צווייטער, איינע אויפ'ן פּאָליטישען באָדען. די צווייטע אויפ'ן קולטורעלען און א דריטע אויפ'ן נאַציאָנאַלען און פערלאַנגען אפילו אקוצו של פּראָגראַם טאָר מען נישט אין מ'מאַכט שבת פאַר זיך.

אויף וויפיל ביי וואהלען צו פּאָליטישע אינסטיטוציעס איז נור דאָ ביי דעם נישט פּאַרטיי-מאַן א שטיקעל פערדרוס אויף אונזערע מנהיגים און קאָן זיי נאָך פערשטעהן, אז אַזוי האַנדלען זיי לויט זייער איבערצייגונג, אָבער ווען דאָס האַנדעלט זיך ביי וואהלען ווי למשל צו א קראַנקען-קאַסע אַלס אַזאַ אינסטיטוציע, וואו ס'ווערען נישט בעהאַנדעלט פּאָליטישע, אָדער נאַציאָנאַלע פּראַגען; אין אַזאַ אינסטיטוציע, וואו ס'ברויכען ווערען אָבגעהיטען, אַז דער אידישער קראַנקער מיטגליד זאָל נישט ווערען שיקאַנירט, ס'זאָל נישט ווערען געטריבען קיין אַנטיסעמיטיזם, ס'זאָלען ווערען צוגעלאָזט צו גלייך אידישע בעאַמטע אין עהנליכע פראַגען, ווען ביי אַזעלכע וואהלען שפּילט נאָך אויך קליינע ראָלע פּאָליטיק, מ'דערכאַפּט זיך נישט מיט די קוואַליפיקאַציעס פון די בעטרעפענדע קאַנדידאַטען, נור מ'קומט צו דער וועהלער-מאַכט. מיט דעם פּאַרטיי אני מאמין — דאָס איז שוין ווייט נישט ריכטיג.

ביי אונז אין ראַדאָם ווערט אין די נאָהנטסטע טעג פאָרקומען וואהלען צו דער קראַנקען-קאַסע און מיין ווענדונג איז צו די אַרבייטס-פּאַרטייען. סוף כל סוף די אַרבייטס-געבער האָבען נישט אַזאַ אינטערעס צו דער קראַנקען קאַסע ווי מיר אַרבייטער. אין אונזער אינטערעס ליגט צו דערהאַלטען און שטייען אויף דער וואַך. אז מיר זאָלען נישט ווערען שיקאַנירט, אז מ'זאָל אונז נישט בעטראַכטען ווי קראַנקע פון א צווייטער מדרגה, מיט וועלכע מ'ברויך זיך נישט אַזוי אינטערעסירען און איבער דעם ליגט דער חוב אויף די, וועלכע שטייען אין דער שפּיץ פון פּאַרטיי-טעטיגקייט אויף דער אידישער אַרבייטער-גאַס אין ראַדאָם שאַפען א איינהייטליכען פראָנט פון אַלע פערזיכערטע אין דער קראַנקען קאַסע. קיין שום ספּעציעלע, אויסער אַריין אידישע פּראַגע, עקזיסטירט נישט דאָ. זאָל זיך שאַפען א פאַראייניגונג אַמצווישען פון די אַרבייטס-פּאַרטייען, אויסשטעלען געהעריגע פּערזאָנען אַלס קאַנדידאַטען און כמעט לאָ וועט שוין דער, וואָס שטייט אויסער וואַכזאַמע פּאַרטיי נישט בלייבען דיפערענט צו די וואהלען און מיט צופרידענהייט וועט ער אָבגעבען זיין שטים-צעטעל מיט זיכערקייט אַז ער האָט זיין חוב ערפילט און שטאַרקט די אידישע רעפּרעזענטאַנץ צו שטיין אויף דער וואַך פון די אידישע אַרבייטער-אינטערעסען אין דער קראַנקען-קאַסע.

פ. ש.

פּוילען'ס 10-יעריגער יובל.

דעם 11-טן נאָוועמבער פון היינטיגען יאָהר וועט זיך גאַנץ פּוילען משמח זיין. פון אַלע שטעדט און שטעדטלעך ביז אין די פערוואָרפענסטע ווינקעלעך געהט דער קלאַנג, אז מען גרייט זיך צו דער גרויסער שמחה.

אויך ראַדאָם און זיין כבודה, און מיר יודען בתוכם, וועלען אַנטייל נעמען אין דער גרויסער פייערונג, איבער וועלכער ס'איז כדאי אויף א ווייל זיך צו פערטראַכטען, ווייל נישט נור צוליב בירגער-פליכט זענען מיר מחויב צו נעמען אַנטהייל, נאָר ווייל, אַלס אַלט איינגעזעסען פאָלק אין דער מדינה. מיט טויזענטער פעדים זענען מיר פערבונדען און פערוועבט מיט דעם לאַנד און מיר מעגען זיין באמת'דיג פרייען. דאַרום צוריק גערעדט דערמאָנען מיר זיך דאָס דער ערשטער אין דער געשיכטע בעקאַנטער פּוילישער מלך מיט דעם נאָמען מעשקאָ דער 1-טער, וואָס האָט רעגירט פון 962 ביז 992, האָט שוין געהאַט א לעגענדאַרישען יוד און זיין פערגאַנגענהייט. אין אַזוי ציהט זיך פון דעם מאָמענט-אָן א לאַנגע קייט פון וויכטיגע ערייגניסע: גוטע, שפּעציפיש-יודישע, וואָס זענען א נאַיינעם פערמישט און פערבונדען אומאונטערבראַכען ביז צו דעם יאָהר 1795, אין וועלכען די פּוילישע מלוכה האָט אויפגעהערט שטאַרק צו עגזיסטירען אין דער פּוילישער שטאַט, וואָס איז געגרינדעט געוואָרען דורך די פּיאַסטען איז צו גרונד געגאַנגען.

פון דער צייט אָן איז פּוילען געבליבען אונטערייאָכט, פּוילען האָט א ניך מאָהל געפּרובט מיט וואָפען אין דער האַנד זיך צו בעפרייען און האָט זיך נישט אָפּגעשראָקען פאַר די גרעסטע קרבנות. די אַלע באַפרייאונגס פּרובען האָבען פּוילענ'ס שונאים בלוטיג אונטערדריקט און האָבען אַרויפגעלייגט וואָס מעהר גזירות אויף דעם פאָלק און אויף דעם לאַנד. דאָס פאָלק און דאָס לאַנד האָבען אָבער קיינמאָל נישט געצווייפעלט און זייער צוקונפט, און טראָץ דעם וואָס טויזענטער פון די בעסטע זיהן פון פּוילישען פאָלק האָבען געליטען אין טורמעס און אין סיביר, אָדער זענען אויסגעהאַנגען געוואָרען אויף תליות איז געבליבען פעסט פון דור צו דור דער גלויבען אין יושר און דער אומבויגזאַמער גלויבען אין דער בעסערער צוקונפט פון דעם פאָלק.

און אַזוי זעהען מיר, אז די יעניגע גרויסע מלוכות, וועלכע האָבען אַמאָל פּוילען צעשטערט, זענען אין דער וועלט-מלחמה צעקלאַפּט געוואָרען. פּוילען האָט אויסגענוצט די היסטאָרישע סיטואַציע, האָט צעריסען די קייטען פון שקלאַפעריי, האָט אַרויסגעטריבען די שונאים פון די גרענעצען פון לאַנד און איז תחית המתים אויפגעשטאַנען. דאָס איז געשעהן אין דעם בעריהמטען 11-טן נאָוועמבער 1918. די הסכמה אויף דעם טאַט האָט געגעבען שפּעטער דער פרידענס-טראַקטאַט פון ווערסאַל אין יאָהר 1919, וועלכער האָט בעשטימט דעפיניטיוו אַז פּוילען האָט צו בלייבען פריי, פעראייניגט און אומאָפּהענגיג, אַלס דאָס, וואָס האָט זיך אַליין רעפּובליקא פּראָקלאַמירט אין 11 נאָוועמבער 1918.

פון דער צייט הויבט זיך אָן די תקופה פון ווידער-אויפבוי און דויערט ביז היינט. ס'איז אָבער נאָר אָנגעהויבען. 10 יאָהר אָבער. א בליק צוריק ווייזט אונז אַז געוואַלדיג גרויסע זאַכען זענען אין דער צייט געשעהן און אויפגעטוהן געוואָרען. מ'קען ניט מעהר פערלאַנגען. אמת, ס'געשעהן פעהלערן, אָבער ווער קוקט אויף די פעהלערן.

פערגעסט נישט ערשט פאַר 10 יאָהרען געגאַנגען אין קייטען, ערשט פאַר 10 יאָהרען אונטערייאָכט, אונטערדריקט,

מינדעריעריג און היינט דער גרויסער אויסבליה.

פוילען פרייט זיך, פרייען מיר זיך מיט, מיר יודען. אן אמת'דיגע שמחה. וואוס נישט נאר אלס בירגער פרייען מיר זיך, נאר אויך אלס מענשען, וואס האבען ליב פרייהייט און וועלכע אין אונז פילשטענדיג פון די צארישע סע-פאקטס איינעק גענומען געווארען.

מיר פרייען זיך מיט פוילענס פרייהייט, ווייל פוילענס פרייהייט איז אויך אונזער פרייהייט.

מיר פרייען זיך מיט פוילענס וואוקס, ווייל פוילענס וואוקס איז אויך אונזער וואוקס. עס איז א יום-טוב. עס איז א יובל און מיר ווינשען און יעדער איז מחויב נישט נאר צו פרייען זיך, נאר אויך אלס צו טוהן, אז דער יובל זאל א תקון האבען.

אינז. י. ר-ק.

י. קאסאי.

ווער ס'פערשטעהט צו שפארן לעבט רוהיג זיינע יאהרן.

צום אינטערנאציאנאלען אפשפאר-טאג דעם 31-טען אקטאבער 1928.

II.

אין אבער געקומען די וועלט-מלחמה, וועלכע האט מיט שווערד און פייער אלעס פערניכטעט. צושטערט די יסודות פון לעבען און פער'סמ'ט די בעסטע געפיהלען פון דער מענשהייט—גאנצע ישובים זענען חרוב געווארען, מחנות פון די טויזענטער זענען אבגעריסען געווארען פון זייערע היימלענדער און זענען פערווארפען געווארען ווייט א בער פעלדער און וועלדער. ביליג, כמעט בלג איז געווארען דעם מענשענס לעבען. שפאט ביליג איז געווארען זיין האב-און-גוטס. ס'האבען באנקראטירט געזעלשאפטען, זאגאר מלוכות און ווער רעדט שוין וועגען פערזאנען. אלעס איז געגאנגען לאיבוד. אלעס איז געווארען פערארימט. ביטער איז געווען די חיי-שעה אהנע האפנונגען און אהן צוטרוי אין דער צוקונפט.

ביי אזא מצב האט שוין קיין רייד נישט געקאנט זיין וועגען שפארען. און עס זענען פערשוואונדען געווארען די שפאר-ביכלעך, עס איז פערשוואונדען דער גאנצער סיסטעם און זאגאר דער ווילען צום שפארען. שפעטער אין די מלחמה-יאהרען, ווען דער דופק פון לעבען האט אפילו ווידער געקלאפט, האט ער אבער געקלאפט נישט נארמאל, פון איין זייט פערארימטע, הונגעריגע פחות, פון דער צווייטער—אויסגעקומענע יחידים שפעקולאנטען מיט זייער הפקרות הפסעס און ירידה פון דער וואלוטע. לעכערליך איז אויך דאן געווען צו שפארען א גראשען, וועלכער האט צימארגענס פאלסאם פערלירען זיין ווערטה אדער ראס אלעס אין פערבליבען אין דער נראהער פארגאנגענהייט.

די מלחמה האט זיך שוין לאנג געענדיגט און מיט דעם אויך די בייזוויליגע שפעקולאציע מיט אלע איהרע פאלגען. עס זענען ווידער געקומען נארמאלע צייטען, אמת שווערע צייטען, אבער דאך נארמאלע. זינט 10 יאהר ווי פוילען וואקסט און בויט זיך די פוילישע מלוכה. די קלאנגען פון האמער און דער געריוש פון די פאבריקען צוטראגען איהרע גדלות איבער דער גאנצער וועלט און מיט יעדען טאג פערנעמט זי אלץ מעהר א כבוד'יגען ארט אין דער גרויסער משפחה פון פעלקער. פעסט איז געסטאבילירט די וואלוטע און יעדער אבגעשפארטער גראשען איז געזיכערט און קאן שוין נישט קלענער ווערען אין זיין ווערטה. און ווידער רופט אונז די צייט צו רוהיגע, אויסגערעכנטע, שפארזאמע פארמען פון לעבען. יעדער אבגעשפארטער גראשען קאן שוין ווידער דינען אלס קרן קימת און ברענגען גרויסע נוצען דעם שפארער פון זיינע שווערע מינוטען פון לעבען און טאקי דערפאר ווענדען מיר זיך יעצט צו די ברייטע פאלק'ס-מאסען מיט אן אייפרוף וועגען אבשפארונג.

זאל שפארען דער האנדווערקער אין זיין ווערקשטאט. דער קליינהענדלער ביי זיין האנדעל, זייערע פרויען אין שטוב און די קינדער אין שולע. שפארט איינציגע גראשענס, דורך וועלכע איהר וועט אייך שאפען קאפיטאלען אין דער צוקונפט פון זיכערען א בעסערען, רוהיגען, ליכטיגען מארגען.

אין דער ראדאמער האנדווערקער-באנק לובלינער 31 קאן יעדער פון אייך בעקומען שפאר-ביכלעך, אין וועלכע עס וועט אייך פערשריבען ווערען יעדער גראשען. און טאקי די האנדווערקער-באנק, אלס א באנק פון האראפאשניקעס, וועט אייך אין דעם הינזיכט מיטהעלפען. לאמיר זיך אומקעהרען צום אלטען כלל און געדענקען, אז: ווער ס'פערשטעהט צו שפארען לעבט רוהיג זיינע יאהרען.

דער עהרליכער קעמפער.

ב. מיכאלעוויטש.

ס'איז אוועק אין דער אייביגער רוה איינע פון די ליכטיגסטע און הערליכסטע געשטאלטען, וואס האט בעשטראהלט און בעהויכט מיט א רוח חיים דעם אייפלעבונג-געדאנק פון וועלטליכקייט און דעמאקראטישקייט אויף דער יודישער גאס.

ס'איז געשטארבען ב. מיכאלעוויטש.

מיט'ן נאמען מיכאלעוויטש איז פערבונדען איינע פון די אינטערעסאנטסטע געשיכטליכע תקופות; תקופה אזעלכע, וואס זענען נאך נישט פערשטעלט מיט היסטארישען נעפעל. נאר א תקופה אזעלכע, וואס פיל פון אונז האבען איהר דורכגעלעבט און וועלכע שטעהט נאך אין שפיגעל פון דער פרישער פערגאנגענהייט. וואס טיילט אונז אב פונ'ם היינט ביז'ה מיט א קארגע פאר יאהר. ווער געדענקט דען נישט דעם רוסישען דעספאטיזם, דעם צארישען קנוט. מיכאלעוויטש איז דאן געשטאנען אין דער ערשטער רייה און צוגלייך ווי די פוילישע סאציאלע קעמפער געריסען שטיקער פון די שטאלענע קייטען, כדי צוהעלפען דעם פרייהייטס-קאמפף פאר די פערשקלאפטע מאסען, וואס האבען געשמאכטעט אונטער'ן שווערען יאך פון דער אלמעכטיגער רוסישער הערשאפט.

ב. מיכאלעוויטש האט אויסגעוועקט דעם יודישען ארבייטער-קלאס, איהם געגעבען די אויגען פאר א ליכטיגערע צוקונפט און געשאפען מיט איהם א מעכטיגע בעוועגונג, ארויספיהרענדיג איהם מיט דרייסטען מוטה אלס גלייכבערעכטיגע פראלעטאריער אויף דער סאציאליסטישער ארענע, וואו ער האט פּראקלאמירט די עקזיסטענץ און דעם כח פון דער יודישער ארבייטערשאפט, וועלכע איז גרייט אויף קרבנות, ניט

הענגינער ווי די פוילישע סאציאליסטען אין יענע יאהרען.

ס'איז געווען א שווערער וועג, פול דערנער און פערפאלגונגען. מיכאלעוויטש'ען איז אויסגעקומען דורכצוגעהן א לעבען אין קאנספיראציע, תפיסות און פערשיקונגען. ער האט אבער נישט רעזיגנירט, פערקעהרט, זיין עקשנות'דיגער קאמפף איז געווארען פעסטער, זיין ווילען — אונבויגזאמער און זיין פערשטאנד נאך קלארער. ער האט געוויסט, צו וואס ער שטרעבט און איז געווען אימשטאנד זיך צו ברענגען אלס קרבן פאר הויכע אידעען, פאר ברייטע ציעלען.

מיכאלעוויטש איז געווען איינער פון די מעכטיגסטע זיילען פון דער יודישער פראלעטארישער פארטיי „בונד", איהר לאנג-יעהריגער פיהרער און צוגלייך געהערט צו דער גאנצע יודישע דעמאקראטיע און דעריבער רופט ארויס זיין טוידט אזא טיפען צער אין די הערצער פון אלע זיינע פריינד, פון אלע די, וואס האבען איהם געקאנט, פון די אלע וואס האבען געהאט די געלעגענהייט צו ארבייטען מיט איהם צוזאמען אויפ'ן געביעט פון דער יודישער געזעלשאפטליכקייט, אויפ'ן געביעט פון דער יודישער קולטור, אויפ'ן געביעט פון דער יודישער שול-ארגאניזאציע.

אפילו די פאליטישע פארטיי-געגנער בויגען די קעפ פאר דער ליכטיגער, גייסטרייכער פערזענליכקייט פון ב. מיכאלעוויטש. ווי שיינע, איבער זיין עהרליכקייט, איבער זיין קריסטאל-ריינקייט, נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס ער האט געווארפען אויף זיי פיילען פון קריטיק, פון געגענערשאפט. אפילו פארשטעהער פון בירגערליכע פארטייען דערמאנען זיין נאמען מיט רוהם אין פערעהרונג. ב. מיכאלעוויטש איז געווען א נהנה מיגיעי כפיו. ער האט געלעבט בעשיידען און זיך מפרנס געווען פון זיין שווערע און פעראנטווארטליכע זשורנאליסטישע פראצע. נישט געלעבט אין רייכטהום, נישט געוויסט פון קיין לוקסוס און נישט געמאכט פון זיין אידעע א קאריערע אין א קרדום להפור בה. זיין נשמה איז געווען זויבער, ציכטיק-ריין און געפלאמט מיט עקסטאז, התלהבות אין מסירת-נפשדיגע ברען, פאר עהרליכקייט, פאר'ן אמת אין דעמאקראטישקייט. דערפאר איז זיין טוידט א גרויסע אבידה א גרויסע פערלוסט פאר דער גאנצער יודישער ארבייטערשאפט און פאר דער גאנצער יודישע וועלטליכע דעמאק-

ראסיע.

די קאלאסאלע פארדינסטען פון דער יודישער ארבייטער-בעוועגונג פון מיכא-לעוויטש-אזוביצקי איז א גראנדיעזער און רייכער שטאף פאר'ן היסטארישען חערק וואס דער יודישער צוקונפטיגער היס-

טאריקער, וועט אמאל, אבער געוויס, שרייבען.

עהרע און כבוד פאר דער וועמפּלער און גרויסער גייסטיגער פערזענליכקייט פון ב. מיכאלעוויטש-אזוביצקי.

מ. ה.

ראדאם און קעלץ זוכען דעם יודישען רודאלף וואלענטינא.

דער יודישער וואלענטינא מאכט גאלדענע געשעפטען מיט נדנים און כלה-מיידלעך ביז ער ווערט ענדליך פערשיט און ווערט געזוכט פון דער פאליציי.

אין לאדז איז דא א גאס זשוראוויא און אויף דער דאזיגער גאס וואוינט זיך א פיצעטעל א שיינס, מיט שווארצע ברענענדע אויגען, פעך-שווארצע געקרייזעלטע האר און דערצו א טענ-צער, א בעל, א בחור ווער נאך צו נעמט האט און נישט איין כלה-מיידעל פון דער שטאדט לאדז און די ארומי-גע פארשטעטל. האט זיך אין הארצען געווינשען צו האבען אזא באשערטען חי ווארמע קרייצער — אזוי הייסט דער באלוטער אפאלא. די באלוטער מיידלעך האבען אבער געוואוסט, אז נישט פאר זיי איז קרייצער. ער וויל געלד און דערצו א סך געלד און זיי האבען כאטש איין וואס א מיידעל דארף האבען נאר נישט קיין געלד.

אין א צייט ארום איז קרייצער אינ-גאנצען פערשוואונדען געווארען פון די באלוטער געסלעך. ער איז נישטא אין די טאנץ-זעלער, נישט אין די קינא'ס. נישט אין ערגיץ — ער איז ווי אין וואסער אריין. וואו ער געפינט זיך — ווייסט קיינער נישט. טייל האבען גע-זאגט, אז ער איז געווארען א קינא-ארטיסט. א מענש מיט א פאטינעניש פנים, מיט אזעלכע אויגען, מיט אזעלכע האר איז אודאי געווארען א צווייטער רודאלף וואלענטינא. אנדערע האבען געזאגט, אז ער האט חתונה געהאט, גענומען א רייכע כלה און איז מיט איהר געפאהרען אין די בעדער, אבער אין דעם אמת'ן האט קיינער נישט גע-וואוסט, וואו ער געפינט זיך.

מיט דער צייט ווערט מען געוואויר אז ער געפינט זיך אין ווארשא, געהט איינגעטאנטעדעט ווי א גראף מיט א מאנאקל אויפ'ן אויער און לעבט א גוטען טאג. הוליעט ארום גאנצע נעכט אין די קאבארעטען און געלד האט ער ווי מיסט. צי האט ער א רייכע ירושה פון אמעריקא, אדער א גרויסער לאָ-טעריע געוואונען? יעדער קאן דען עס ווי-סען! אבער פון דעם, וואס די אזאליינע

באלוטער פשיאנשעלעס און פשיאשול-קעס האבען נישט געוואוסט, האט זיך דערוויסט א ווארשאיער כלה-מיידעל שרה פאמפער און דאס וואס זי האט זיך דערוויסט האט זי אויסגעפאקעט פאר'ן ווארשאווער אויספארשונגס-אמט.

שרה פאמפער איז א רייכע ווארשע-ווער פרייליין פון מוראנאוו 24, וועלכע האט זיך מיט אונזער באלוטער פראנט

בעקענט אויף א דאנסינג און פון דער ערשטער מינוט איז ער איהר אריין אין הארצען. ער האט איהר געפאלען און רייך איז זי געווען. איז געווארען דערפון א שדוך. מ'האט געשריבען תנאים, געהאקט טעלער און שרה פאמ-פער האט ערררייכט (אזוי ווי עס שטעהט געשריבען אין די ראמאנען) איהר גליק.

די ערשטע וואכען איז אלץ געווען אין בעסטען ארדנונג. זי האט איהם אנ-פערטרויט דעם נדן, אן אפותיקא פון א פאר טויזענד דאלאר און ער האט איהר געשענקט זיין ליבע. מיט דער צייט ווערט ער אבער צו איהר קעלטער, קומט ווייניגער צו איהר ארויף און עס דער-געהט שוין צו דעם אז ער ווייזט זיך צו איהר אמאל אין א חודש.

שרה פאמפער האט דערזעהן, אז עס איז נישט גלאטיג מיט איהר חתן און קיין מיידעל, וואס זאל זיך לאזען שי-טען אין דער קאשע איז זי אויך נישט געווען האט זי גענומען אויספאר-שען די סבה פון זיין קאלטקייט און אין

א שעהנעם פריהמארגען האט זי דער-הערט א פינסטערע בשורה. ער איז נישט בלויז איהרער נאר א קנאפ צעהנ-דליג ווארשאיער מיידלעך האט ער דעם קאפ פערדרעהט. מיט זיי תנאים געשריבען, צוגענומען דעם נדן און זוכט שוין נייע שידוכים.

אט דאס האט שרה פאמפער דער-צעהלט אין ווארשאיער אויספארשונגס-אמט. מ'האט דעם בחור געוואלט נעמען אויפ'ן צימבעל, האט ער זיך אבער בע-צייטענס דערפון דערוואוסט און—ואיננו — ווי אין וואסער אריין. מ'האט איהם שוין געזוכט ווי די וועלט האט אן עק. אין ווארשא, קעלץ, ראדאם.. און אין לאדז, אבער ער איז אלץ נישטא. מען קאן איהם נישט פאקען.

דערווייל זיצען די ווארשאווער כלות און בעוויינען זייער פערלוירען גליק מיט די שווערע טויזענדער דאלארען, וואס דער באלוטער פאצעכעל מיט די ברענענדע אויגען און פינץ-שווארצע לאקען האט בייַ זיי אויסגענארט.

■■■

צו די וואהלען פון דער קראנקען-קאסע אין אונזער שטאדט.

די איצטיגע קראנקען-קאסע-וואהלען אין אונזער שטאדט רופען נישט ארויס דעם געהעריגען אינטערעס ביי די יו-דישע ארבייטער, נישט קוקענדיג דע-רויף, וואס פאר זיי איז דאס זעהר און זעהר וויכטיג.

קענען די יודישע ארבייטער נישט אפשאצען דעם ווערט פון די דורך זיי שווער אויסגעקעמפטע סאציאלע פערזיכערונגען? און איבערהויפט די קראנקען-קאסע אלס אזעלכע? ניין!

ווייל ווער דען אויב נישט די ארביי-טער ווענען די שטענדיגע קאנדידאטען אויף צו קרענקען עטר דען, אויב נישט די ארבייטער, קומט שטענדיג אויס דעם גרעסטען טייל פון זיינע פער-דינסטען אויסצוגעבען אויף צו ראטע-ווען זיך, אדער זיין פאמיליע און מוז נאך דערצו פערקויפען דאס לעצטע קי-שען פון אונטער'ן קאפ? די סיבות שטאמען פון די טאגיגיטען, מיט וועל-כע ס'איז ארומגערינגעלט ספעציעל דער יודישער ארבייטער, וועלכער איז נישט פערטרעטען אין דער גרויס-אינ-דוסטריע, און קומט אויס צו פיהרען א קאמף מיט זיין קליינעם ארבייטס-גע-בער אויף פערזיכערען זיך אין פאל פון קראנקהייט, און אין צעהנדליגע פאלען, ווערט ער אויסגעשטעלט אויף הונגער פאר דער חוצפה'דיגער פא-דערונג.

די פאליטישע ארגאניזאציעס יוי-דער זענען צו-שוואך אויף צו קענען געבען א ווידערשטאנד, אז דערצו קומט נאך צו די צעשפליטערטקייט אין די ארבייטער-רייהען, וועלכע ווערען דורך די ארבייטס-געבער גוט אויסגענוצט.

א חוץ דעם, האט די פערוואלטונג פון דער קראנקען-קאסע, צוזאמען מיט איהר יודישען פארשטעהער גאר נישט געטוהן אויפ'ן געביט צו פערזיכערען די יודישע ארבייטער. דער פוילישער בעאמטען פערסאנאל, וועלכען ס'זענען פרעמד די ספעציפישע בעדינגונגען פון די יודישע ארבייטער, האבען נישט גע-קענט, אדער מעגליך נישט געהאט דעם געהעריגען אינטערעס אריינצודרינגען אין די קליינע יודישע ווערקשטאטען. קיין יודישע קאנטראלערען, וועמען ס'איז גוט בעקאנט די פערוואָרפענסטע ווינ-קעלעך, און וואלטען ספעציעל געדארפט זארגען, אז די יודישע ארבייטער זאלען זיין פערזיכערט, האט מען נישט אנגע-שטעלט. מען איז יוצא געווען מיט א אידישען ביוראליסט. אין דעם גרויסען שטאב פון בעאמטע. דאס האט גורם געווען צו דעם איצטיגען צושטאנד, אז אין די וועהלער-רשימות פון די קראנ-קען-קאסע געפינען זיך סוף הכל עפלי-כע הונדערט יודישע וועהלער, בשעת איבער די גרויסע מאסען יודישע אר-בייטער אין ראדאם, איז טאקע קיין

ווינדער נישט אויף דעם הערשענדען שטילשטאנד, און א פאסיוו. די יודי-שע ארבייטער אבער מוזען געדענקען, אז די סאציאלע דערגאבערונגען פון ארבייטער-קלאס מוזען עקשנית'דיג דער-האלטען ווערען. די פאסיוו מוז פער-יאגט ווערען. די גלייכגילטיגקייט מוז אויסהערען! און עס טאר אויך נישט דערלאזט ווערען נייע אפּיטראפּסים אויף דער יודישער ארבייטער-גאס.

נעמענדיג און בעטראכט דאס אויי-בענדערמאנטע, און איבערהויפט די שוואכע אויסזיכטען דורכצופיהרען א געהעריגע רעפרעזענטאנץ פון די יודי-שע ארבייטער, מוזען מיר קומען צום איבערצייגונג, אז עס איז נויטיג א וואס ענגערע קאנטאקט דארף ווערען רעאל בעהאנדעלט צום נוצען פון די פערזיכערטע ארבייטער, פאר וועלכע די אינסטיטוציע איז א לע-בענס פראגע.

ס'וואַרפען דאדורך בעזייטיגט ווערען אלע מניעות, די צייט איז קורץ!

ו. פייגענבוים.

וואס הערט זיך אין ראדאם.

די האנדווערקער וואס וועלען זיך נישט פערעיסטרירען, וועלען גורם זיין א מפלה פאר דער יורישער רעפרעזענטאנץ.

פון האנדווערקער-קלוב.

ווי מיר האבען זיך אינפארמירט, זענען שוין א טייל האנדוועקער קארטען איבערגעשיקט געווארען אין מאגיסטראט צום אויסגעבען און צו א גרויסע טייל וועלען נאך פערלאנגט דאקומענטען.

ביי די געלעגענהייט, וועלכע איז, וואהשיינליך, די לעצטע, מאכט די פערוואלטונג פון האנדוו.-קלוב אויפמערקזאם די האנדווערקער, וועלכע האבען זיך נישט, אדער ווילען זיך נישט רעיעסטרירען, אז זיי זאלען אויסנוצען דעם מאמענט און איינפיהרען די פארמאליטעטען, וועלכע ווענען, אגב, בילי- גער געקאסטען איף 50 פראצ.

עס ווערט בעזונדער אויפמערקזאם געמאכט די אלע נישט פערעיסטרירטע, אז דורך זייער פערנאכלעסיגען די רעיעסטראציע פעראורזאכען זיי א מפלה די יודישע רעפרעזענטאנץ און די האנדווערקער קאמער. און די פאלגען דער- פון וועלען זיי ערשט שפעטער פיהלען. עס ליגט דעריבער א חוב אויף די אויבענדערמאנטע, אז זיי זאלען זיך ערנסט פערטראכטען איבער דער פראגע און פארט בעשליסען צו רעיעסטרירען זיך, כדי אזוי ארום צו ערפילען א וויכטיגען היסטארישען חיוב און האבען א ריינעם געוויסען פאר די צוקונפטיגע דורות.

גענויע אינפארמאציעס ווערען געגעבען אין סעקרעטאריאט פון קלוב אין די אבענד-שעה'ען פון 7—10.

וועגען די פערשידענע נאקאזען

יעדער איינער שטייער-צאהלער דארף אין זיין אייגענעם אינטערעס אכטונג געבען, אז דער איבערגעבער פון וועלכען עס איז נאקאז זאל אונבעדינגט צייכנען די דאטע, ווען ער גיט איבער דעם נאקאז, ווייל צוליב די פארשריפטען פון טערמין אנצוגעבען רעקורסען שפילט די דאטע א רעצידירענדע ראל. אין מאסען פאלען ווערען די רעקורסען באלד נישט גענומען צום בעטראכטען בלויז צוליב'ן איבערשרייטען דעם טערמין.

סעקרעטאר
(—) ש. סטראיטשינסקי
ראדאם.

קאמוניקאט

פון „מזרחי" און „צעירי-מזרחי" אין ראדאם.

אין דער לעצטער צייט האט זיך א דאנק דער ענערגישער און אונער- מידליכער ארבייט פון היגע געטרייע, איבערגעגעבענע „מזרחי"-טהוער אנגע- הויבען א בעוועגונג, כדי צו בענייען און אויפצולעבען די „מזרחי"-טעטיג- קייט אין ראדאם אויף אלע געביטען.

* * *

שבת פ' בראשית איז אונטער'ן פאר- זיץ פון ה' ברוך ניימאן (ב"ן) פ[ארגעקומען] א בעריכטס פערזאמלונג, מיט'ן אנטייל פון ה' גראף פון ווארשא, אויף וועלכער די חברים-דעלעגאטען: יו"ר ברוך ניימאן (ב"ן) און ישראל גרינק'! האבען אבגעגעבען א בעריכט פון לעצטען „צעירי-מזרחי"-צוזאמענ- פאהר אין קעלץ און גערופען די פער- זאמעלטע חברים צו ענערגישע מעשים לטובת דער „מזרחי"-אידעע. אין א בלאק קאריקאמע ווערטע האט דער ח' יו"ר ביי אויסגעאדערט א"ע פערזא- מעלטע חברים זיי טהון עפעס פאר דער אויפלעבונג פון דער „מזרחי"-ארגאני- זאציע אין ראדאם. איבערהויפט האט ער דאס פערלאנגט פון די „צעירי- מזרחי", וועלכע האבען גרויסע אויפ- גאבען ביי דער ארבייט פון דעמאקרא- טיזירען און פראדוקטיוויזירען דאס יודישע לעבען, און פאר וועלכע עס דארף שטראהלען ווי דער עמוד האאש די אידעע פון „תורה ועבודה". צום סוף האט ער אויך דערמאהנט וועגען דער מאראלישער און מאטעריעלער שטיצע, וואס מיר זענען מחויב צו געבען דעם „הפועל המזרחי" אין א"י, די איין-איי- ציגע רעליגיעז-נאציאנאלע ארבייטער- ארגאניזאציע, וועלכע קעמפט מיט מסי- רת-נפש פאר אונזערע פאסטולאטען און האלט הויך אין איהרע הענד דעם דגל התורה יהדות. אין א געהויבענע שטי- מונג האט זיך די פערזאמלונג גע- שלאסען.

* * *

אויף דערוועלכער פערזאמלונג איז בעשלאסען געווארען איינצואורדנען יע- דען שבת, לויט'ן מוסטער פון אנדערע שטעדט, די אזוי-גערופענע מסבת „עונג שבת", אין וועלכע עס וועלען זיך בע- טייליגען די בעסטע אינטעלעקטועלע כחות פון היגען „מזרחי" און „צעירי- מזרחי".

* * *

אין דער ערשטער „מסבה", וואס איז שוין פארקומען שבת פ' לך לך (27/10) האט זיך בעטייליגט מיט א גע- לונגענעם רעפעראט דער ח' פראפ. אלחנן שיצער א. ד. ט. „די וויכטיגקייט פון רעליגיעז-נאציאנאלען חנוך". די צאהלרייכע פערזאמלונג, וואס איז אגב בעשטאנען פון אויך זייטיגע מענשען, נישט קיין מזרחיסטען, האט בעדאנקט דעם געעהרטען פרעלעגענט.

* * *

אויף דער צווייטער „מסבת עונג שבת" פ' וירא (3/11) האט ווייטער דער ח' פראפ. אלחנן שיצער רעפערירט וועגען דער יודישער פילאזאפיע אין מיטעלאל- טער. די פארטזעצונג פון דער דאזיגער זעהר אינטערעסאנטער טעמא וועט גע- האלטען ווערען אין די קומענדע „מסבות".

* * *

אנהויבענדיג פון דעם פערגאנגענעם שבת פ' וירא וועט דער ח' פראפ. אלחנן שיצער לערנען יעדען פרייטאג צו-נאכטס 7 אזייגער נ"ך „ישעיה". די ערשטע לעקטור, וואס איז פארגעקומען דעם פערגאנגענעם פרייטאג-צונאכטס (2/11) האט צוגעצויגען א גרויסע צאהל צוהערער.

* * *

דער ח' יו"ר ברוך ניימאן (ב"ן) וועט קירצליך אנהויבען צו האלטען א ציקל רעפעראטען א. ד. ט. „די חכמי-התלמוד, זייער לעבען און שאפען".

* * *

אין די היגע „מזרחי"-קרייזען איז לעצטענס ענטשטאנען א פלאן צו גרינ- דען אן אבטיילונג פון דער מזרחיסטי- שער שול-ארגאניזאציע „יבנה" אויך אין ראדאם.

חדשי.

צו די יודען אין פוילען.

צוגעשיקטער קאמוניקאט פון יודישען קאלא

ספעציעל פאר'ן „ראדאמער-קעלצער לעבען".

אין ירושלים אין מיזעאום פון הויפט- ביורא פונ'ם יודישען נאציאנאל-פאנד געפינט זיך דאס עהרען-בוך פונ'ם יודי- שען פאלק, וואס האפט און ווארט אויף זיין פולער אויסלייזונג און בעפרייאונג אויף די ערד פון ארץ-ישראל. דאס דאזיגע בוך אין דער ספר-הזהב פונ'ם קרן קימת לישראל.

אינ'ם דאזיגען בוך זענען פערציי- כענט צום אייביגען אנדענקען אלע וויכטיגסטע און בעדייטענדסטע געשע- הענישען פון אונזער מאטא אינ'ם לעבן פון דער מענשהייט און אינ'ם לעבען פון יודישען פאלק, וועלכע אונזער נאציע וויל בעהיט'ען און פעראייביגען. די אויפגאבע פונ'ם דאזיגען בוך איז צו דערציילען די קומענדיגע דורות וועגען די געפיהלען פון פערעהרונג און כבוד מיט וועלכע דאס יודישע פאלק איז געווען דורכגעדרונגען צו די היסטארי- שע און גרויסע פאליטישע געשעהעני- שען, וועלכע האבען פאסירט אין אונ- זער יעצטיגער, שטורמישער און גרוי- סער תקופה.

גלייכצייטיג רינט דאס גאלדענע בוך פונ'ם יודישען נאציאנאל פאנד אלס אייגע פון די וויכטיגסטע קוועלען, פון וועלכע עס שעפט אונזער נאציאנאלער פאנד די מיטלען אויסצולעזען דעם באדען פון ארץ-ישראל אלס אייביגעס אייגענטום פונ'ם גאנצען יודישען פאלק.

די טעג ווען די פוילישע רעפובליק פייערען א היסטארישע געשעהעניש פון א גרויסער און מעכטיגער בעדייטונג. דעם 11-טען נאוועמבער איז דער צעהני- סטער יאהר-טאג פון דער בעפרייאונג פונ'ם פוילישען פאלק און פון דער ענטשטעהונג פון דער אונאבהענגיגער פוילישער רעפובליק.

מיר, די זיהן פון דעם אור-אלטען פאלק, וועלכער האט נישט אויפגעהערט און הערט נישט אויף צו טרוימען דעם חלום פון זיין פולער בעפרייאונג אין זיין היסטאריש פאטערלאנד. — מיר זע- הען אין דער דאטע פון 11-טען נא- וועמבער א גרויסען און בעלעהרענדען היסטארישען סימבאל.

מיר, די בירגער פון בעפרייטען פוי- לען, בעטייליגען זיך אין יום-טוב פון דער בעפרייאונג און אויסלייזונג פון פוילען, פונקט אזוי, ווי מיר זענען גע- ווען בעטייליגט אין די ליידען און אין דעם צער פון איהר אונטערדריקונג.

דער טאג פון 11-טען נאוועמבער איז

פאר אונז א צייכען און בעווייז. א צייכען פון די וואונדערבארע כחות, וואס זענען בעהאלטען אין יעדען פאלק, וועלכער הערט נישט אויף — נישט קוקענדיג אויף זיין שווערער אונטערדריקונג, — צו טרוימען די נבואה פון זיין פולער ערלעזונג און הערט נישט אויף צו קעמפען זיין בעפרייאונג'ס-קאמף. און א בעווייז איז עס צו דער קראפט פון אמת און גערעכטיגקייט, וועלכער איז פערבארגען, אלס רעאלער היסטארישער פאקטאר, אין דער נאציאנאלער בעפרייאונג'ס-בעוועגונג, וואס מאהנט רעכט אויף א זעלבסשטענדיגען נאציאנאלען לעבען פאר אלע פעלקער אין דער וועלט.

מיר האבען דעריבער בעשלאסען צו פייערען דעם טאג פון 11-טען נאיעמבער מיט א טהאט, וועלכער זאל ברענגען צום אויסדרוק אונזער פערעהרונג פאר'ן בעפרייטען פוילען און זאל אויך ברענגען כבוד דעם פוילישען אידענטום.

מיר פראקלאמירען די איינשרייבונג פונ'ם טאג פון דער בעפרייאונג פון פוילען אין אהרען-בוך פונ'ם יודישען פאלק-אינ'ם גאלדענעם בוך פון יודישען נאציאנאל פאנד.

דאס דירעקטאריום פון קרן-קימת-לישראל אין פוילען.

אדוו. ש. ווירענמאן

יודישע „קאלא“ אין סיים און אין סענאט.	
דעפוטאטען:	י. גרינבוים
	א. הארטגלאס
	ד"ר י. טהאן
	ד"ר פ. רייך
	ה. פארבשטיין
	הרב בריארט
	ד"ר י. ראזענבלאט
	ד"ר ה. ראזמאריין
	ד"ר י. וויגאדזקי
	ד"ר א. לעווער
	ח. ראסנער
	צ. העלער
	איזינשטיין
סענאטארען:	אינזש. מ. קערנער
	הרב. י. רובינשטיין
	ד"ר שרייבער
	ד"ר י. ראזענזאהן
	ש. בורזינער

דער צענטראל-קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען.
פרעזעס: פ. לעווייטע

דער צענטראל-קאמיטעט פון „מזרח“ אין פוילען.
פרעזעס: דעפ. פ. פארבשטיין

דער צענטראל-קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארבייטס-פארטיי „התאחדות“ אין פוילען.
פרעזעס: י. לעווי

די לויפענדע טיחעל-מאשינען קענען זיך נישט בעגעהן אהן מענשליכע קרבנות.

א אויטא דער'הרג'עט א יודיש מיידעל.

אויפ'ן סקארישעווער שאסע איז די פערגאנגענע וואך, דאנערשטאג, געפאהרען א פיהר מיט מעהל פון א געוויסען לעווין גראפשיין. אויף דער זעלבער פיהר איז אויך געפאהרען דאס יודישע מיידעל רבקה ראזענצווייג 14 יאהר אלט. אויפ'ן וועג איז אנגעלאפען דער אויטאבוס „פאלקא“ פון אנטאני קיד און צווישען פערד און מאשין ח"ה איז פאר געקומען א שרעקליכער צוזאמענשטויס, וואס האט געקאסט דאס לעבען פון א יונגען יודישען מיידעל. די פיהר האט בעקומען אזא שטארקען שטויס, אז דאס מיידעל רבקה ראזענצווייג איז געווארען אזוי צעקלאפט. אז א שווער פערוואונדעטע איז זי אויפ'ן וועג צום שפיטאל געשטארבען.

אנשטאט טראמווייען פיהרט-איין דער מאגיסטראט אויטאבוסען-קאמוניקאציע.

איבערן שטאדט האבען אנגעהויבען קורסירען צוויי אויטאבוסען, וואס דער מאגיסטראט האט פאריגע וואך ארויסגעלאזט. די פערקעהר-קאמוניקאציע פון די צוויי אויטאבוסען געהט אין דער ריכטונג פון דער גליניצע דורך די גאסען, סקארישעווסקא, לובלינער, סטארא-קראקאווסקא ביז צום פוילישען צמענטאוש און צוריק.

דער אפצאהל פון א קורס איז 30 גראשען.

די קורסירענדע אויטאבוסען זענען דאס אייגענטהום פון פריוואטע איגנטערנעהמער, וועלכע האבען געשלאסען א אבמאך מיט'ן מאגיסטראט.

מצד דער פוילישער געזעלשאפט ווערט פארגעווארפען דעם מאגיסטראט אז זיין לעצטער רעפארם אין איינגעפיהרט געווארען אהן דער פריהערדיגער הסכמה פון שטאדט-ראט. און אויך דערפאר, וואס דער מאגיסטראט האט אפילו נישט געפונען פאר נויטיג פריהער צו קאמוניקירען די פרעסע, אז ס'ווערען געלאזט אין גאנג אויטאבוסען, נאר אלעס אומגעריכטערהייד איינגעפיהרט.

די אויסלייזונג (הרקה) פון די קרן-קימת-פושקעס אין ראדאם.

די הרקה פון די נאציאנאל-פאנד פושקעס (קרן קימת) אין ראדאם וועט פארקומען אין משך פון דער קומענדיגער וואך. ד"ה פון זונטאג דעם 11-טען ביז פרייטאג דעם 17 ה. ח.

מיר ווענדען זיך דעריבער צו אלע איינהאבער פון די בלויע ווייסע פושקעס זיי זאלען זיי געהעריג אויפנעמען די דעלעגאטען, וואס וועלען צו דעם צוועק ספעציעל זיי בעזוכען.

מורשה של קרן קימת אין ראדאם

י. סאווע.

ספארט.

בר-כוכבא — ר. ק. ס.
0:0

א וועהר אינטערעסאנטער מייסטער-שאפטס-מעטש וועגען קל. „א“ האבען די היגע ספארט-ליבהאבער בייגעוואוינט דעם פערגאנגענעם דאנערשטאג אויפ'ן ספארט-פעלד פון ר. ק ס. צווישען די אויבענדערמאנטע פערביסענע געגנער.

דער לויף פון מעטש איז געווען זעהר אינטערעסאנט. ביידע דרושינעס קעמפען זעהר פערביסען. ב"כ האט ארויסגעוויזען א שעהנעם שפיל און עס איז ממש געווען צו בעוואונדערן דאס מוסר נפש זיין פון דער גאנצער יודישער דרושינע געגען אזא שטארקען געגנער ווי ר. ק. ס. ב"כ האט זיך פערטיידיגט מיט די לעצטע כחות, בעזונדער דער טויערמאן שילדקרויט, וועלכער האט געוויזען „קאנצערט“, צוזאמענדיג די געפעהרליכסטע שאסען פון געגנער. אינטערעסאנטע מאמענטען האבען געהאט ביידע דרושינעס, אבער אהן „מזל“. די ערשטע העלפט האט ר. ק. ס. א קליינע איבערמאכט. די צווייטע העלפט האט ב"כ מיט זיינע גלענצענדע טעכניש קאמבינירטע וועגען בעווארפען ר. ק. ס.-טויער מיט געפעהרליכע „באמבעס“, האבענדיג א שטיקעל צייט א איבערמאכט, אבער אהן רעזולטאט. דעם מעטש מיט א רעזולטאט 0:0 האט פערענדיגט דער שיעדס-ריכטער, ה' יאראש פון לובלין.

אינטערעסאנט איז, אז צו ב"כ טרעט ר. ק. ס. שטענדיג ארויס מיט א פערשטארקטע מאנשאפט, וועלענדיג איהר יודישען געגנער בעקעמפען מיט א „הויכען“ ויעג. דאנקען ב"כ איז אויפן דערמאנטען מעטש ארויסגעטרעטען מיט צוויי רעזערוו-שפילער.

9 פ. א. צ. — בר-כוכבא
2:6 (2:2)

אויפ'ן ספארט-פלאץ פון 72 פ. פ. איז היינטיגען זונטאג פארגעקומען א מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון קל. „א“ צווישען דעם היגען יודישען ספארט קלוב בר כוכבא מיט דעם שעדליצער מיליטערישען ספארט-קלוב דער 9 פ. א. צ.

ב"כ איז אויפ'ן דאזיגען מעטש אין אנפאנג ארויסגעטרעטען אהן טויערמאן (ער איז אויפ'ן לעצטען מעטש מיט ר. ק. ס. פערוואונדעט געווארען), ערשט אין עלפטע מינוט ארום איז ארויפגעקומען א טויערמאן פון דער דריטער סעקציע, און דאס האט גורם געווען צו זיין נישט פערדינטען דורכפאל.

באלד, ווי דער מעטש האט זיך נאר אנגעהויבען איז געווען צו בעמערקען, דאס ב"כ האט איבער זיך א שטארקען געגנער. נישט קוקענדיג אויף דעם אלעם האט ב"כ אטאקירט מיט „באמבארדירענדע“ שאסען דעם געגנערס טויער און אין פערלויף פון מינוטען מאכט ער דעם ערשטען גאל. דער יודישער געגנער ניצט אבער אויס גינסטיגע מאמענטען און צוליב'ן שוואכען ב"כ טויערמאן מאכט ער 2 גאלען. ב"כ פארלירט זיך אבער נישט און ביז צו דער הפסקה געלונגט איהם אויסצוגלייכען דעם רעזולטאט אויף 2:2.

די אנדערע העלפט איז שוין גאר אנדערש: דער שפיל איז שוין נישט אזוי אינטערעסאנט, דער טויערמאן פון ב"כ לאזט ארויך איין גאל נאכ'ן אנדערען צופיהרענדיג דעם רעזולטאט אויף 6 געגען 2 פאר די געסט. (א 11-מעטערדיגען שטראף-שאס האט ב"כ נישט אויסגענוצט).

שיעדס-ריכטער ה' ציעשקאווסקי פון ראדאם.

* * *

מיר מוזען אבער בעמערקען, אז זייענדיג קנאפע 2 טעג פאר הער, אז דער טויערמאן, וועלכער געפינט זיך אין ראדאם איז פערווינדעט, האט מען געבויכט זיך בעצייטענס בעזארגען מיט א גוטען טויערמאן, נישט מען פערלאזט זיך אויף „נסים“. עס איז באמת געווען א שאד, אז אזא שעהנער מעטש, וועלכער האט פארמאגט פיל טעכניק, קאמבינאציעס, עקשנות'דיגקייט א. ד. ג. זאל זיך האבען געענדיגט מיט אזא דורכפאל פאר ב"כ. די שפילער גופא בראכען דערין קיין שום שולד נישט, וויל זיי האבען זייער אויפגאבע גוט ערפילט, מיר וואיפער אבער נישט ארויף די גאנצע שולד אויף דער ליידונג פון ב"כ, זי דארף זיך נאר ערנסטער בעטראכטען אין אזא פאל און זיך נישט פערלאזען אויף דער „מערכה“.

ש — פ.

דער גרויסער יום-טוב צוליב דער 10-יעהריגער אומאָבהענגיגקייט פון פוילען.

ווי אזוי וועט ראַדאָם פייערען דעם יובּילעי-יום-טוב.

דעם היינטיגען זונטאַג, דער 11 טער נאָוועמבער, ווערט 10 יאָהר. ווי פוילען האט זיך בעפרייט פון די אָקופּאַצ עטערשאַפטען און ערוואָרבען איהר פולשטענדיגע אומאָבהענגיגקייט. פון יענעם טאָג דאטירט זיך די נאַלרענע היסטאָרישע עפּאָכע, וואָס הייסט תחית המתים. אַז וואָס דאָס גרויסע פוילען האט אייביג געגלויבט און געהאָפט באמונה שלימה. פוילען'ס בעפרייאונג איז אנערקענט געוואָרען אלס היסטאָרישער גערעכטיגקייטס-אקט פון דער גאַנצער וועלט. און אין משך פון 10 יאָהר איז פוילען זיך פונאַנדערגעוואַקסען אלס גרויסע מלוכה מיט א מעכטיגען און חשוב'ען נאָמען אין אַלע מדינות און מלוכות.

דער 11-טער נאָוועמבער ווערט אלס סימבאָל פון פוילענס בעפרייאונג און גערעכטיגקייט פערוואַנדעלט אין א פייערליכען יום-טוב פאר אלע בירגער, יעדער שטאָדט, שטעדטיל און דאָרף נעמט אויף דעם ראָזיגען יום טוב מיט דער גרעסטער בעגייסטערונג. אויך אונזער שטאָדט ראַדאָם גרייט זיך צו דעם גרויסען ערהאַבענעם טאָג. ס'איז צו דעם צוועק געגרינדעט געוואָרען א ספּעציעלער פייערונגס קאָמיטעט, אין וועלכען ס'געהען אריין פאָרשטעהער פון אלע שיכטען פון דער בעפעלקערונג. לויט דעם אויסגעאַרבייטען פּראָגראַם וועלען היינטיגען זונטאַג פאָרקומען דעפילאדעס, נאַציאָנאַלע דעמאָנסטראַציעס, מאניפעסטאַציעס מיט אָרקעסטערס, אַקאַדעמיעס, רעפעראַטען, קאָנצערטען אין פערשידענע טיילען שטאָדט.

די היגע יודישע בעפעלקערונג וועט אויך נעמען אנטייל אין דער אימפּאָזאַנטער פייערונג. אין דער שטאָדטישער שוהל וועט פאָרקומען א פייערליכע גאָטעס-דיענסט מיט רעדעס מענגי ריומא. די יודישע גמינע זאָל, ווי מ'ר הערען געזאגט, פּעראייביגען לזכרון דעם ראָזיגען טאָג מיט א געהיסען טהוט, וואָס זאָל זיך אויסדריקען אין אויפבויען א שוהל אויפ'ן נאָמען פון דער 10 יעהריגער אומאָבהענגיגקייט פון פוילען

אין זעלבען טאָג אָרדענט-איין דער ווי-ער יודישער בירגער-פעראיין אין זיין לאָקאל (לובּלינער 40) א רייהע רעפעראַטען. ס'וועלען רעדען וועגען דער היסטאָרישער בעדייטונג פון דעם טאָג די ה"ה: ה' קעסטענבערג, ה' מרזבי דען, ה' בלומאַן א. אנד.

דער איינטריט פאר די צוהערער איז אומזיסט אָהן שום אָבצאָהל.

ס'איז איבריג צו דערמאהנען, אז די יודישע איינוואוינער פון אונזער שטאָדט וועלען זיך געוויס מיטבעטייליגען אין דער שמחה פון פוילען'ס יום-טוב און וועלען דעקאָרירען און בעפּוצען די פענסטער און באַלקאָנען לכבוד דעם גרויסען אנדענק פון פוילען'ס ווידערגעבורט און אויפבליה, אין וואָס, מיר יודען, אלס אלט-איינגעזעסענע תושבים במשך טויזענד יאָהר זענען טיעף פעראינטערעסירט און וואונשען אלע בפה אחד, פאר'ן יונגען פוילען, א אייביגען רוי-ערהאַפטען קיום, מזל-ברכה און וואָהלשטאנד פאר אלע בירגער אָהן אונטערשיעד פון נאַציאָנאַליטעט און אמונה.

מיר רופען אויס: זיי בעגריסט יונג-פוילען און זאָל די זון פון גליק שיינען אויף אלע בירגער און איינוואָהנער פון דער פוילישער ערד. זאָל שלום און האַרמאָניע צוזאַמענלעבען הערשען אויף תמיד צווישען אלע שטאַנדען, קלאַסען, שטאַמען און נאַציאָנען, וואָס בילדען צוזאַמען דעם שטאַטליכען וועזען, וואָס פערנעמט אויף דער וועלט-מאפּע א בכבוד'יג און אָנגעזעהען אָרט מיט'ן נאָמען פוילען.

• • •

פייערליכער ראַאַט אראַנזשירט דורכ'ן קעלצער וואָיעוואָדא.

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער יובּל-פייערונג צוליב דער 10 יעהריגער אומאָבהענגיגקייט פון פוילען ווערט צווישען א גאַנצע רייהע פעראַנשטאַלטונגען אין קעלץ, אויך איינגעאָרדענט אין די רעפּרעזענטאַציע-סאַלאָנען פון דער קעלצער וואָיעוואָדסטוואָ א פייערליכער ראַאוט. צווישען פערשידענע איינגעלאַדענע געסט און אָנגעזעהענע פערזענליכקייטען פון ראַדאָם איז אויפ'ן ראַאוט אויך איינגעלאַדעט געוואָרען מצד דעם וואָיעוואָדא און דער אַבטיילונג פון קעלצער וואָיעוואָדסטוואָ-ראַט, דער רעדאַקטאָר פון „ראַדאָמער - קעלצער לעבען" ה' מ. הערץ

ה' פרענקעל איינגעקלאָגט אין קרייז-געריכט אינזער צייטונג און די שילער פון ה' מילמאַן.

מיט איניגע וואָכען צוריק איז אין „ראַדאָמער לעבען" געווען געדרוקט אנאָנאָנס, וועלכער האט ענטהאַלטען א פּראָטעסט פון 15 שילער און שילערינס פון'ם העברעאישען לעהרער ה' מילמאַן.

אין פּראָטעסט זענען די דערמאָנטע שילער ארויסגעטרעטען געגען ה' פרענקעל צוליב דעם, וואָס ה' מילמאַן איז דערוייטערט געוואָרען אלס לעהרער פון די גימנאַזיע „פּשיאַטשול וויעדזי". אין דער שפּיץ פון וועלכער עס שטעהט ה' פרענקעל.

היינטיגע וואָך, דינסטאַג, זענען די שילער צוזאַמען מיט'ן רעד. פון „ראַדאָמער לעבען" גערופען געוואָרען אין קרייז-געריכט מיט'ן צוועק זיך אויסצוגלייכען, איידער ס'ווערט פערפיהרט דער פּראָצעס. ה' פרענקעל האט ערקלערט, אז צוויי פון די בעשולדיגטע די ה"ה זמיקעלסקי און קראַיעווסקי שליסט ער אויס פון דער בעשולדיגונג, מחמת יענע האָבען אָבגערופען אין דער עפענטליכקייט זייער הסכם אויפ'ן וואָרט מסירה. און דאָס בתנאי, אז די זעלבע זאָלען נאָך צמאהל אָברופען אין דער אָרטיגער פּרעסע. דאָגעגען די איבריגע אונטערגעשריבענע, וואָס האָבען דאָס נישט געטוהן, האָט ה' פרענקעל אומבעדינגט געפאָדערט צו פערפיהרען נעגען זיי א פּראָצעס פאר בעליידיגען א הם מיט'ן וואָרט מסירה.

א טייל פון די בעשולדיגטע האָבען זיך אין געריכט נישט געשטעלט. איניגע האָבען ערקלערט, אז ה' מילמאַן בעזיצט דאָקומענטען און בעווייזען און א טייל האָבען ערקלערט, אז זיי וועלען אָברופען די דראַסטישע שטעלען פון פּראָצעס.

ה' פרענקעל האט זיך שטרענג געהאַלטען ביי זיין פאָדערונג, אז דווקא זאָל דער פּראָצעס ווייטער פאָרגעזעצט ווערען. צום סוף ווען דער ה' ריכטער האט פאָרגעשלאָגען, אז די צדדים זאָלען געפונען א וועג פאר א אויסגלייך האט ה' פרענקעל פערלאַנגט א טערמין פון 8 טעג. אין משך פון וועלכע די איינגעקלאָגטע זאָלען אָברופען אין דער פּרעסע און נעגען די, וואָס וועלען נים אויספיהרען זיין רצון וועט ער די בעשולדיגונג אונטערהאַלטען. דערביי האט ה' פרענקעל בעמערקט, אַז מיט'ן רעדאַקטאָר פון „ראַדאָמער לעבען" וויל ער נישט געהן אויף קיין שום פּשרות און פאָדערט קאַטעגאָריש צו פערפיהרען געגען איהם א פּראָצעס...

זיצונג פון צענטראַל-קאָמיטעט פון „מזרחי" אין פוילען.

די פאָריגע וואָך האט זיך געעפענט די ערשטע סעסיע פון די צ. ק. פון „מזרחי" אין פוילען. אויף דער זיצונג וואָס האט געדויערט צוויי טעג זענען בעטראַכט געוואָרען א רייהע וויכטיגע פראַגען, וואָס האָבען א גרויסע בעדייטונג פאר'ן „מזרחי" אין פוילען.

אין דער זיצונג האט זיך בעטייליגט אונזער חשוב'ער בן-עיר, מיטגליד פון צ. ק. פון „מזרחי" און רעדאַקציע-מיטארבייטער פון אונזער צייטונג ה' ברוך ניימאַן.

אויספּעסערונג.

אויפ'ן דער קאָנפערענץ פון סאָריגע וואך מיט רעפ. חיים ראסנער אין די האנדווערקער באנק האט צווישען אנדערע רעדנער אויך גערעדט וועגען אָרגאַניזאַציאָנעלע פראַגען דער ה' יעקב ווייננאַרט העמענס נאָמען מיר האָבען אין פאָריגען בעריכט דורך א פערזעהען דורכגעלאָזט. רעד.

Kino „ODEON" w Radomiu.

Od 12 listopada 1928 r.

Najnowszy szlagier sezonu, demonstrowany w kino „Pan" i „Capitol" z niebywałem powodzeniem, p. t.

Wiera Mircewa

przeróbka słynnej sztuki znanego rosyjskiego pisarza

URWANCEWA

granej u nas z rekordowem powodzeniem w Teatrze Polskim w Warzawie.

W roli głównej znana tragiczka

Marja Jacobini,

jako prokurator MIRCEW znany zaszczytnie

Jean Angello,

jako JULJA największa sensacja

Natalja Łunaczarska

żona głośnego komisarza oświaty w Rosji bolszewickiej,

jako POLJARIN Grzegorz Chmara,

— jako — ZYNAJDA KOLJAWA Elza Temary,

jako SZEGIN Warwick Ward.

Zdjęć dokonano w Rosji, Berlinie, na Rivierze włoskiej i francuskiej

— CAŁOŚĆ PIERWSZORZĘDNA. —

קעלצער אבטיילונג.

פון שטאדט-ראט.

צוליעב דעם בעשלוס פון שטאדט-ראט, אז יעדער ראטמאן, וואס פערלאזט 3 זיצונגען מוז בעצאהלען 25 זל. חי אויך צוליב דעם, וואס אויפ'ן טאגעס-ארדנונג האט זיך געפונען דער פונקט וועגען פייערען דעם 10-טען יאהר-טאג פון פוילענס זעלבסטשטענדיגקייט — האבען זיך אויף דער זיצונג געפונען אלע ראטמענער.

נאכ'ן אדורכלעזען דעם פראטאקאל פון דער פאריגע זיצונג, איז אויפ'ן פארשלאג פון א ראטמאן געמאכט געווארען א הפסקה אויף 15 מינוט, כדי זיך צו בעראטען איבער דעם פלאן פון די פייערונגען.

אין דער דיסקוסיע, וואס האט זיך ענטוויקעלט איבער די אריינגעטראגענע פארשלאגען האט אויך גענומען אווארט ה' לעווי, וועלכער בעגרינדעט, אז דער טאג פון 11-טען נאוועמבער, וועלכער דערמאנט דאס קעלצער יודענטום אויך אין טרויעריגע געשעהענישען, וועלכע זענען מיט 10 יאהר צוריק פארגעקומען אין קעלץ — דעם 11|11. דארף געפייערט ווערען דורך אלע בירגער פון לאנד אהן אונטערשייד פון נאציאנאליטעט און דעריבער שטיצט דאס יודישע „קאלא” דעם פארשלאג, אז דער שטאדט-ראט שליסט זיך אויך אן אין פלאן, וואס איז אנגענומען געווארן דורך דעם זעלבען קאמיטעט, וואס איז געשאפען געווארען צו דעם צוועק ביי דער וואיעוואודזטווא אונטער'ן פארזיץ פון ה' וואיעוואדא.

נאך א לענגערע דיסקוסיע איז אנגענומען געווארען א גאנצע רייהע בעשלוסען ווי אזוי צו פייערען דעם 10-טען יאהר-טאג פון דער פוילישער זעלבסטשטענדיגקייט.

א ניי שכט-הויז.

די יודישע גמינע טרעט צו דאנערשטאג, דעם 8 ה. ח. צו בויען א ניי שחט-הויז פאר עופות אויף די טשיכא גאס.

די פייערונג פון פוילענס צעהן יעהריגער אונאבהענגיקייט.

צו די פייערונגען פון פוילענס אונאבהענגיגקייט ווערט אין שטאדט געמאכט גרויסע הכנות. דער מאגיסטראט צוזאמען מיט די יודישע און קריסטליכע פעראיינען פון הויז-בעזיצער און סוחרים האבען ארויסגעלאזט א בשותפות'דיגען אויפרוף צו דעקארירען די הייזער.

דער קעלצער רב האט ארויסגעלאזט א אויפרוף אנטייל צונעהמען אין דער פייערונג און תפילה צו זיין בשלומה של מלכות. אויך די גמינע פון איהר זייט פאדערט אויף די יודישע בעפעלקערונג אנטייל צו נעהמען אין דער פייערונג.

עס ווערט פארגעזעהען פיעל פערהיילונגען אויפ'ן 11-טען ה. ח.

פון סוחרים - פעראיין.

נאך דער רעארגאניזאציע וואס איז לעצטענס אדורכגעפיהרט געווארען אין היגען סוחרים-פעראיין האט ער אנגעהויבען א נארמאלע טעטיגקייט וואס דריקט זיך אויס אין ערלעדיגען אלע סוחרישע אינטערעסען. אויסער דעם האט דער פעראיין אויך אנגאזשירט דעם אפליקאנט פון היגען קרייז-געריכט ה' גאלדבערגער, וועלכער נעמט אן יערען טאג אין לאקאל פון פעראיין אינטערעסאנטען און ערטיילט יודידישע עצות, וואו אויך אנווייזונגען אין פערשידענע שטייער-פראגען.

פערלענגערט דעם טערמין פון רעיעסטרירען די האנדעלס-אונטערנעהמונגען.

אויף דער אינטערווענץ פון היגען סוחרים-פעראיין איז דער טערמין פון רעיעסטרירען די האנדעלס-אונטערנעהמונגען פערלענגערט געווארען ביז'ן 15 ד. מ.

די רעיעסטראציע ווערט אנגענומען יעדען טאג אין סוחרים-פעראיין.

פון ספארט.

שבת דעם 3 איז פארגעקומען א מעטש צווישען נייעם געגרינדעטען יודישען ארבייטער ספארט-קלוב „גוויאזדא” און „מכבי”. דער מעטש איז פערוואנדעלט געווארען אין א נעשלעג און דער שיעדס-ריכטער איז געוועזען געצווינגען צו איבערייסען דעם מעטש 20 מינוט פאר דער צייט מיט א רעזולטאט פון 1:0 לטובת „מכבי”.

די גמינע איבערגענומען די מתנה פון די ה'ה זאגייצקי'ס.

דינסטאג דעם 6 ה. ח. איז אין קאנצעלאריע פונ'ם רעיענט יאן שאמסקי פארגעקומען דער אקט פונ'ם איבערשרייבען דאס הויז פון די ברידער ה"ה יעקב און הירשל זאגייצקי אויף סעמינאריסקי פאר די יודישע גמינע.

דאס הויז האבען די מנדבים בעשטימט פאר א יתומים-היים (די גרעסערע טייל) און א מושב זקנים.

חוץ מזה האבען די ה ה זאגייצקי'ס געשענקט 3000 זל. אויף פערשאפען וואהנונגען פאר די לאקאטארען, וואס פערנעמען דירות אין דעם דאזיגען הויז כדי צו קענען איינארדנען דעם מושב זקנים.

די טייל וואס איז בעשטימט פאר'ן יתומים הויז איז ניט אינטערליגט נישט דעם דירות-דעקרעט און דעריבער פון ליפען דאס יאהר שוין פריי זיין.

דאביי האבען די ה"ה ז. פערפליכטעט די יודישע גמינע צו צאהלען יעהרליך דער תלמוד תורה צו 1000 זלאטעס.

א בעריכטס-פערזאמלונג פון ק.ק.ל. קאמיטעט.

מוש"ק דעם 3-טען ה. ח. איז אין לאקאל פון דער יודישער קהלה פארגעקומען א בעריכטס-פערזאמלונג פון ארטיגען ק. ק. ל. קאמיטעט וועגען דער טעטיגקייט במשך דעם פערגאנגענעם יאהר.

די פערזאמלונג עפענט דער מורשה ה' פערל און לאדענט איין אין פרעזידיום די ה"ה חיינריב און זיעלאני און אלס סעקרעטאר ה' ל. ראדאל.

עס גיעט דאן אן דעם בעריכט פרל' ח. ראזענבערג, וועלכע וויזט אן די שוואכע פעראינטערעסירונג פון דער נאצ. אנאלער יוגענד צו דעם ק. ק. ל. וואס עס האט פעראורזאכט, אז במשך דעם פערגאנגענעם יאהר איז אין קעלץ די זאמלונג בעדייטענד פערקלענערט געווארען, פראפארציאנעל צו די פערגאנגענע יאהרען. זי קריטיקירט אויך די אנגעשלאסענע ארגאניזאציעס ביים קאמיטעט, וועלכע ערפילען נישט זייערע אויפגאבען.

נאך דעם רעפעראט פון ה' זיעלאני ווענדעט דער בעדייטונג פון קרן-קימת פאר דעם יודישען פאלק, גיעט אן א קאסע-בעריכט ה' פערלאח.

דאן הויבען זיך אן די דיסקוסיעס איבער'ן בעריכט, אין וועלכע ס'נעמען אנטייל די ה"ה: בערלינסקי, טענענבוים, הארצעל, זיעלאני, וולאדאהער, באדאנק-עוויטש א. א.

נאכ'ן ערלעדיגען נאך איניגע פונקטען שליסט ה' פערל די פערזאמלונג.

ביים שליסען די פערזאמלונג איז פארגעקומען א אינצידענט צוליב א מיטגלידערין פון „פועלי ציון”, וועלכע האט נאכ'ן שליסען די רעדנער ליסטע געפאדערט דאס ווארט, וואס דער פארזיצענדער האט עס נישט געוואלט ערפילען.

(דעם קאסע-בעריכט וועלען מיר געבען אין נעכסטען נומער.)

ד"ר לעידא בעערדיגט פון זיין אמט אלס שפיטאל-דאקטאר.

אין צוזאמענהאנג מיט דער אקציע געגען ד"ר לעידא, וועגען טראניש-אומגעקומענעם יונגעל, בעת די געשעהענישען ביי ה' סטראזשינסקי, וועלכען דער איבערגעפרמאנטער דאקטאר האט נישט געוואלט אריינלאזען אין פוילישען שפיטאל, איז, ווי מען אינפארמירט אונז פון זיכערע קוועלען — בעפרייט געווארען פון זיין אמט. אויף זיין ארט איז בעשטימט געווארע ד"ר גטנערזאוויטש.

אכטונג צעירי-מזרחים.

מוצש"ק פ' חיי שרה קומט פאר אין לאקאל פון מזרחי א שמחת-חברים א. ד. ט. „צעירי-מזרחי און פועלי אגודת-ישראל”.

od dziesiątek lat powszechnie używana w Środkowej Europie

Maszynistka-korespondentka
— poszukuje —
bezpłatnej praktyki
Łaskawe oferty
dla „MASZYNISTKI"
— do redakcji. —

הננו שולחים את ברכתנו הלבבית
לחברנו **יהודא צוקער**
לאירושיו עם העלמה מרת
חוה שמדרה.
האחים:
מאיר יחיאל ופישל בערגער.

צו דער פערלאָבונג פון מיין פריינדין
חיה שמעדרע
מיט ה' **ליבעל צוקער,**
וואונש איך א הערציגען מז"ט
און א גליקליכע צוקונפט.
חוה טענענבוים.

יוסף לענגא — רוזשקע גאָלדבערג
פערלאָבט
ראדאָם 7/XI 1928

צו דער פערלאָבונג פון מיין חבר און שותף
יוסף לענגא מיט פרל. **רוזשקע גאָלדבערג**
ווינשען א גליקליכע צוקונפט.
מאָטיל קאַסמאַן עם פרוי.

בברכת מז"ט חמה הנני מב ך את ש"ב
חוה שמדרי
לרגלי אירוסין עם חב"י
יהודא צוקר
יהי רוכם צלחה בחיים ופוגה בששונים
שמואל קאַנאַר.

א לערן-יונגעל
איז נויטיג אין דעם שניידער-וואַרשטאַט
פון מ. רובינשטיין לובלינער 30.

ב. ע.

יחזקאל לאנגער

איז נאָך קורצע און שווערע ליידען געשטאָרבען אין עלטער פון 50 יאָהר.
די לויה איז פאָרגעקומען זונטאָג י"ד מרחשון תרפ"ט אין ראדאָם.
וועגען וואָס עס מעלדען די אין טיפען טרויער פערבליבענע
פאָטער, פרוי, זוהן, טעכטער, ברידער,
שוועסטער, שוואָגערס, שוועגערין און פאַמיליע.
גלייכצייטיג דאנקען מיר די אלע וואָס האָבען אנטייל גענומען אין אָבגעבען
דעם לעצטען כבוד פון אונזער אונפערגעסליכען זוהן, מאַן און פאָטער.

MAGISTRAT m. RADOMIA

Wydział Skarbowy, podaje do publicznej wiadomości, że dn. 9 i 12 listopada 1928 r. między godz. 9-tą a 3-cią po poł. odbędą się na Placu Jagiellońskim przymusowe licytacje ruchomości u niżej wymienionych osób na pokrycie zaległych podatków i innych należności.

9-go Listopada 1928 r.

1) **Rutman Joska, Moniuszki 10, na:** 1 biurko, 2 szafy do ubrań, 1 zegar ścienny, 1 kredens oszklony, 1 stół dębowy, 6 krzeseł wiedeńskich.

2) **Gierycza i S-nów,**—1-go maja 3, na: meble i materjały meblowe.

12-go Listodada 1928 r.

3) **Bakmana i Cukra,**—Podjazdowa 11, na: 20 worków mąki pszennej.

4) **Sicaka Władysława,**—Żeromskiego 16, 1 kredens dębowy z lustrem, 1 otomanę, dywanową, 1 bieliźniarkę, 1 szafę dębową na ubranie, 1 stół dębowy, rozsuwany, 1 zegar ścienny, 1 kredens kuchenny 1 nożną maszynę do szycia.

MAGISTRAT m. RADOMIA
Wydział Skarbowy.

דער ריכטיגער אמת.

צוליב די נישט ריכטיגע ידיעות, וועלכע דער דיר. ה' רוסאק פערעפענטליכט האָט, וועגען מיר אין „ראדאָמער קעלצער לעבען" נומ. 42/232 ערקלער איך פאָלגענדעס: מיט דער עטשטעהונג פון גימ. „פשיאטשול היעדזי" אין 1917/18 בין איך צוזאַמען מיט דעם פערשטאָרבענעם בעזיצער העברעאישען פעדאַגאָג שלום דיאמאַנט ז"ל אריינגעטרעטען אין איבערגעמאַכטען גימנאזיום אלס לעהרער פון יודאאיסטיק. און אָנהויבענדיג שול-יאָהר 1918/19 האָט דער דעמאָלסדיגער אינהאַבער פון גימ. „פש. היעדזי", דער פערשטאָרבענער טעמערזאָהן פון אינז געפאָדערט, אז מיר זאָלען פערשטעלען די העבר. לימודים אין נישט לייגען קיין גרויסע אכט אויף די פאָרטשריטען פון די שילער, מאָטיווירענדיג, אז דאָס איז א פוילישע שולע און העברעאיש לערנט מען כדי יוצא צו זיין פאַר די עלטערן. מיר אָבער האָבען די פאָדערונג קאַטעגאָריש אָבגעוואָרפען. דער רעזולטאַט דערפון איז געווען אז דער דאמאָלסדיגער דיר. ה' דיר. זשישיזאלסקי האָט אין יאָהר 1918/19, אָבער נישט אין 1920 יאָהר, אויסגעפיהרט דעם באַפעהל פון זיין שעף אונז אָבציזאָגען און האָט אנגאַזשירט אויף אונזער אָרט דעם געוו. לעהרער זאַלצמאַן.

וואָס אנבעלאַנגט די פרובירטע נוצען פון מיין לעהרע פון דעם יאָהר 1918/19 ביז איצט, וואָס דער דיר. ה' רוסאק וויל אַזוי באַגאַטעליזירען, וויל איך נישט פאָלעמיזירען, דען די פירות וועגען צו בעגוט פויס אין ראדאָם אז דער ה' רוסאק זאָל קאָנען דורך פערשידענע וועגען אבשאַצען די מיינונג פון דער שטאָדט וועגען מיר.

איצט וועגען די רעזיגנאַציע פון ה' כה: מיט 1 און א האַלב יאָהר צוריק ווען דער ה' רוסאק איז קיין ראדאָם געקומען אלס דירעקטאר האָט ד"ר כהן רעזיגנירט פון זיינע לעקציעס און האָט א ווייטערגעהענדע מיינונג וועגען מיינע אינטערריכטען. ווענען דעם האָט דער רעזיטאָר געמאָלדען דער דירעקציע שריפטליך. אויך די לעצטע רעזיגנאַציע פון פאָריגען יאָהר 1927/28 איז אייך גינסטיג פאַר מיר אויסגעפאַלען ווען נישט דאָס „אינפאָרמירען" דעם ד"ר כה, אז די שילער האָבען שוין געקאָנט איידער ווי האָבען אָנגעפאַנגען ביי מיר צו לערנען. ביי דער געלעגענהייט דריק איך אויס דעם דיר. ה' רוסאק א „שיינעם דאנק" פאַר דעם מורה ווייז, אז טאַקע דורך איהם איז פעראורזאַכט געוואָרען אז דאָס קוראַטאָריום זאָל מיר ניט געבען דאָס רעכט צו אונטערריכטען אין וועלכע ס'איז גימנאזיע. נישט קוקענדיג אָבער אויף זיין „גוטע" מיינונג וועגען מיר אין קוראַטאָריום האָט דאָס מיניסטעריום פאַרט מיך צוגעלאָזען צום עקזאַמען און דאָס מיניסטעריום האָט מיר אייך מודיע געווען, אז איך קאָן באַקומען דאָס רעכט צו לערנען אין גימנאַזיום, אָבער אין מיטען שול-יאָהר קאָן איך נישט קיין פּאָסטען אין וועלכע ס'איז גימנאַזיום באַקומען.

וועגען די נלזולים, וואָס דער דיר. ה' רוסאק האָט געוואָרפען אויף מיין פערזאָהן, דאָס זאָלען משפט'ן אָביעקטיווע קולטורעלע און בעשיידענע מענשען.

ל. מילמאַן

110—06.

Kino „Nowe Czary" Teatr

דעמאָנסטרירט יעצט א פילם א. ט.

ANIOŁ ULICY

מיט די הערליכע פאָר

Janet Gaynor i Charles Farrel

פון מאָנטאָג דעם 12 ליסטאָפאַד
וועט אויפשיינען די שענסטע וועלט ארטיסטין

Dolores del Rio

ROMANA אין פילם

Kino „CORSO" Teatr

Od poniedziałku 5 listopada r. b. i dni następn.
WIELKA PREMJERA!
Najnowsze najwybytniejsze i najśmielsze arcydzieło genialnego realizatora E. A. DUPONTA twórcy „Varieté" i "Dwóch światów".

MOULIN ROUGE

Potężny dramat w 12 dużych aktach, w rolach gł.: genjalna tragiczka OLGA CZECHOWA JEAN BRADIN i EWA GRAY

Anons! **Zięć firmy Kohn**

Kino „ODEON" Teatr

Od 7 listopada — Ulubieniec wszystkich Pań
Najmilszy z wszystkich amantów świata
RAMON NOVARRO
zaszczytnie znany ze słynnego obrazu **Ben-Hur** wystąpi obecnie w słynnym obrazie sezonu, demonstrowanym w Warszawie z olbrzymim powodzeniem p. t.

Tragedja w Singapore

(Jad miłości)

Następny program: **Wiera Mircewa**

Redaktor i Wydawca CH. M. KERC — **Odbita we własnej drukarni** [illegible]